

„Magányos” széder este otthon

► Az 5780-as zsinagógai esztendő pészach ünnepén elmaradtak a közösségi széder estek, odahaza, a családi generációk egymástól elválasztva adták tovább az egyiptomi kivonulás történetét. Főszerkesztőnk illusztrációján a házaspár Mózes és a fáraó társaságában vesz részt az ünnepi vacsorán. Előttük a szédertál kellékei láthatók.

Tájékoztató

A koronavírus járvány idején programjaink szünetelnek. Amint a helyzet jobbra fordul, újra indítjuk tevékenységünket. Erről lapunk hasábjaink is tájékoztatjuk olvasóinkat. Mindenkinek jó egészséget kívánunk! ◀

Tanulási és közösségi lehetőségek az Interneten

A Komáromi Zsidó Hitközség Machar oktatási programjának négy szemesztere megtekinthető honlapunkon szlovák és magyar nyelven: <https://kehreg.com/machar/> (jelszó: menhaz). További szlovák nyelvű tartalmak elérhetők a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége Facebook oldalán keresztül: <https://www.facebook.com/zidianaslovensku/>. Magyar nyelvű oktatási anyagokat kínál a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége: <https://www.facebook.com/mazsihisz/>. Kulturális tartalmak a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár oldalán: <https://www.facebook.com/mzsm/>. ◀

Online Shalom klub

A Komáromi Zsidó Hitközség májusban online Shalom klub összejövétel rendezését tervezi, melyhez minden érdeklődő csatlakozását várjuk. A pontos programot elektronikus elérhetőségeinken tesszük majd közzé:

Honlap: www.menhaz.sk

Facebook: <https://www.facebook.com/menhaz.sk/>

Feliratkozás hírlevelünkre a kile@menhaz.sk címen lehetséges! ◀

Szerkesztői gondolatok

Április 6-án, hétfőn vettem papírra a 287. hónap szerkesztői gondolatait. Tegnap délből kísértük utolsó útjára szeretett nagynéninket a bu-

PASZTERNÁK ANDRÁS

dapesti Kozma utcai temetőben (búcsúzó gondolataink lapunk 3. oldalán olvashatók). A maroknyi résztvevőn szájmaszk, gumikesztyű, mélyen a járványhelyzetben járunk, nincsenek vigasztaló ölelések, távol áll egymástól anya és gyermeke, rokon és ismerős. Még fájóbb pillanat így a búcsúzás. Két nap múlva beköszönt pészach ünnepe. Máskor ilyenkor már lázas előkészületek folynak a Wallenstein Zoltán teremben a közös ünnepköszöntő Széder estére. A sok évvel ezelőtt életre hívott hagyomány megszakad. A szépen felújított, otthonossá tett terem idén üresen marad. Nem meséljük el együtt a kivonulás történetét, nem ropogatjuk el közösségben az első maceszlapokat, s nem követi ezt a finom kóser vacsora. A fejünket kapkodva követjük a híreket, a világot sújtó tragédiák végeláthatatlan sorát próbáljuk meg értelmezni, felfogni. Nem tehetünk mást, mint az egyiptomi kivonulásban reményt látó őseink, bízunk kell abban, hogy mihamarabb újra találkozhatunk személyesen is a Menház falai között! ◀

Közösségi mozaik – kép(ek) a hitközség múltjából –

► Milan Drozd felvételén a HaSomer zsidó cserkészcsapat zászlószentelési meghívójának nyitólapja látható 1925-ből. A rendezvény délelőtti részére a Gazda utcai sporttelepen került sor, melyet a városban díszfelvonulás követett. A himnuszok, beszédek után a zsidó egyházi énekkar is fellépett. Délután négykor kezdődtek a sportversenyek. Többek között 100 és 400 méteres síkfutás, ritmikus gyakorlatok, szertorna, magas- és távolugrás, súlydobás volt programon. Este a Kultúrpalotában táncos mulatságot szerveztek a vendégek részvételével. Drámai jelenetek, bohózatok, Pollák Rózsi éneke, Kellner László százszentdős jóvendőmondása színesítette a műsort. A fellépőket Freistadt László kísérte zongorán.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy

10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

vagy

IBAN: SK525200000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás:** Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A HH-t a Shalom klubot és a KZSH-t támogatták: Boček Péter (Kassa), dr. Körtvélyesi János (Komárom) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

Pészach előtt időben megérkezett az ünnepi macesz, liszt és bor, lehetővé téve ezzel az otthoni ünneplését minden hit-testvérünknek.

A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége maszkokat küldött közösségünknek, melyeket eljuttattunk tagjainknak. Köszönjük.

Gratulálunk!

Ezüton köszöntjük Olvasónkat, Szerzőnket, a komáromi zsidóság múltját kutató **L. Juhász Ilonát** kerek születésnapja alkalmából! Mazel tov! Bis 120! ◀

a Hitközségi Híradó szerkesztői

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Budapesti Olvasónktól búcsúzunk

Mély fájdalommal kaptuk a szomorú hírt, hogy Budapesten súlyos betegségben elhunyt Kohn Gáborné Jutka, a Hitközségi Híradó lelkes Olvasója. Gyakran hamarabb láttuk nála a lap nyomtatott számait, mint ahogy idehaza Komáromban kézhez vehettük volna. Az elmúlt évtizedekben sokszor találkozhattunk Jutkával a hitközség rendezvényein is. Legutoljára a szeptemberi, budapesti kirándulásunkhoz csatlakozott. Főszerkesztőnk Paszternák András emlékezik nagynénjére:

Kedves Jutka!

Már most hiányzik a reggeli telefonhívásod! Amióta a mobiltelefonok korszakát éljük, minden délelőtt beszélünk. Aztán úgy négy körül, majd este is érdeklődtél, hogy rendben hazaértünk-e a munkából. Az utóbbi hónapokban - zokszó nélkül túrva a kórházi megpróbáltatásokat, az októberi baleset és a súlyos betegség okozta nehézségeket, problémákat - sem változott e tekintetben semmi. Ha nem hívtál, hívtunk mi, s Te beszámoltál arról, hogy mi volt a reggeli, mit mondott az orvos a viziten. Beszélgettünk a járványhelyzetről, majd az ebédéről, vacsoráról, érdeklődtél, hogy mi mit főzünk?

Ma, április 3-án, péntek reggel már nem hívtál, hajnalban elmentél. Tegnap délután még váltottunk pár szót, mára már csak emlék marad mindez. Kint süt a nap, mi megígértük Neked, hogy amint kitavasodik, lemegyünk majd sétálni egyet a kórház kertjébe. Az utóbbi hetek látogatási tilalma meggátolt abban miniket, hogy teljesítsük ígéretünket. Anyával és apával váltva, rendületlenül mentünk hozzád, talán egy vagy két nap kivételével minden nap, az elmúlt öt hónapban. Előtte megbeszéltük telefonon, hogy mit vigyünk. Mindig úgy örültél nekünk, a friss

újságoknak, a finom falatoknak. Az egyik utolsó látogatásomkor kijöttél az ajtóig: „Csak kikísérlek!” – mondtad, hosszan néztél utánam, míg be nem kanyarodtam a folyosóra.

Volt két ígéretem, amelyeket sikerült betartanunk. Megígértem, hogy egyszer elmegyünk együtt Izraelbe, 2010-ben, a komáromi közösség kirándulásán ez meg is valósult. Együtt utaztuk végig Jeruzsálemet, Tel-Avivot, észak és dél látnivalóit, közösen kerestük fel a safíri rokonokat.

A másik egy „apró” dolog volt. Az utóbbi időszakban nehezen lehetett ott-

honról kimozdítani, szeptemberben felhívtalak, hogy másnap megyünk együtt koncertre. Te elsöre igent mondtál. Hétfőn munka után karon fogtalak, és elindultunk a Hegedűs felé. Csak itt tudtad meg, hogy anyuék is jönnek a rendezvényre. Mielőtt elkezdődött a vidám program, azt mondtad nekünk: „Néha ki kell mozdulni otthonról!”. A műsor után elköszöntünk a családtól, ismerősöktől, szép lassan hazasétáltunk a XIII. kerület általad oly sokat rótt utcáin.

Emlékszem, decemberben mennyire készültél a hazatérésre, milyen öröm volt újra otthon, de a sors, s egy újabb, ezúttal életmentő műtét csak pár napot engedett Neked odahaza. A Maoz tzur közösen énekelt dallamait a chanukia fényei mellett sosem feledjük.

Köszönet mindenért, az otthoni látogatások során gondosan készített uzsonnákért, a kedves, törődő, aggódó szavakért. Azért is, hogy éveken át ápoltad a nagyit, s hogy a szintén sokáig ápolt férjed, Gábor annyit segített az egyetemi matekban.

Ha nálad voltunk, mindig adni akartál valamit az útra, meg otthonra. Sokszor mondtuk, majd legközelebb elvisszük. Most már nincs legközelebb!

Kiskoromban gyakran összeráncoltam a szemöldököm, mikor Csepp Andrásnak hívtál. Most annyira jólesne!

Vigyázz ránk odafentről is, nagyon szeretünk! ◀

unokaöcséd
Andris

Hetvenöt éve kísért Auschwitz emléke

Beszélgetés Nagyné Strasser Etelkával – 3. rész

Hazaértek, de otthonra is találtak?

Egyenest a szülői házhoz mentünk, amelyben egy idős néni lakott. Rendes volt, mert kiköltözött. A ház azonban kongott az ürességtől, még a parkettát is felszedték tüzelőnek a háború alatt. Mindenünk odaveszett. A szüleimről nem maradt más emlékem, csak az esküvői fényképük. A zsidó hitközség támogatásával sikerült visszatalálnunk a hétköznapi életbe. Rengeteg segítséget, támogatást kaptunk tőlük. Hónapokig a Menházba jártunk enni. A legnagyobb öröm az volt, amikor kiderült, hogy Laci a bátyánk szintén a túlélők közt van. Őt először munkaszolgálatra, majd később munkatáborba vitték, de amikor a németek megtudták, hogy milyen remek harmonikás, megkímélték, hogy alkalomadtán muzsikálhasson nekik. Próbáltunk úgy élni, mint bárki más. A férjem, Nagy János, akit már a háború előtt is ismertem, reménykedve várt rám. Összeházasodtunk, megszületett a három lányunk, és amikor már egy kicsit lehetett volna jobb életünk, a férjem megbetegedett. Az alatt a négy év alatt, míg ápoltam, nagyon elszegényedtünk. Negyvenegy éves korában vettem végső búcsút tőle. Gürcöltem amennyit csak bírtam, hogy végre helyre álljunk anyagilag. Szerencsére nagyon együttérző főnököm volt a Stavbánál, ahol először a műhelyben, majd az irodában dolgoztam. Hosszú

évek múltán az akkor már felnőtt, házas gyerekeim elkezdtek aggódni miattam, és bíztattak, hogy adjak az egyik kollégámnak, akít gyerekkorom óta ismertem, esélyt. Huszonkét évvel ezelőtt váratlanul, egyik-percről a másikra ért véget a közös életünk. Ismét elvesztettem egy áldott jó embert. Három lány, hat unoka és hat dédunoka mellett azonban soha nem érzem magam magányosnak. Rengeteg szeretetet, törődést kapok tőlük.

Auschwitz után lehet még hinni Istenben?

Nagyon. Talán még jobban, mint előtte. A legnehezebb pokolban adott erőt a túléléshez. A korom miatt a hitközségbe már ritkán járok, de a kilencvenedik születésnapomat még együtt is megünnepeltük. A

zsidó identitásomat, amivel egyedül voltam a családban, mivel a gyermekeink a férjem katolikus hitét kapták, a mai napig sikerült megőriznem.

Isten segített megbocsájtani, vagy még mindig, ennyi idő elteltével is van önben harag a németekkel vagy a „világgal” szemben, aminek a vezetői már rég tudták, mi folyik a náci táborokban?

Nincs bennem harag. Nem is volt. A világban örökös jelen volt a gonosz, de sokszor azt éreztem, hogy azok a németek, vagy más nemzetiségű kápók, akik pokollá tették az emberek életét, nem voltak született rosszak. Sokan belesodrótak. Parancsot teljesítettek. Egyszer láttam, ahogy két katona állt egy hullákkal megrakott teherautón, és elsírtam magam. Nekik, akik valahol ugyanúgy érző emberek voltak, sem lehetett könnyű. Nem hiszem, hogy mindazok, akik elkövezték a holokausztot, őszintén hittek benne. Sokan pont annak köszönhetik, hogy hazajutottak, hogy akadt egy-egy jó ember, aki a saját élete kockázatát árán is segített. Jó lenne, ha erre gondolnánk. Ha tanulnánk a múltból, és csak a jót követnénk. ◀

Köszönöm szépen Nagy Etelkának, Kollár Zoltánnak és Pasternák Antalnak, a Komáromi Zsidó Hitközség elnökének, hogy a cikk létrejöttében segítettetek.

Janković Nóra írását, mely a komáromonline.sk oldalon jelent meg, a szerző és a portál hozzájárulásával közöljük.

Kép forrása: Wikipedia

„Nuuu...” – Smuel bácsi emlékére – 1. rész

Szomorú hír érkezett ma Bnei Brakból, elment Smuel bácsi... 1991-ben találkoztam vele először, a szarvasi tábor szigorú kórsági felügyelőjeként tekinttem rá tízéves fejjel. Emlékszem, az egyik reggel bátyámmal elindultunk a fülkés telefon felé, hogy megkérdezzük mi újság odahaza. Ott állt az Imaterem előtti teraszon. „Gyertek be a reggeli imára!” - kiáltott nekünk oda a távolból. „Csak hívunk egyet, s jövünk!” – válaszoltuk. A telefonálás után a bokrok alatt visszakúsztunk a szobánkba, s a hátralévő napokban igyekeztük elkerülni Smuel bát.

A Körös mentén eltöltött nyarakból felvillan egy-két kép: a „Nuuuuu!” felkiáltása, amikor valaki valamilyen helytelen dologra készült az ebédlőben, a pár mondat, melyet a negeves asztal mellől váltottunk velük. VELÜK, mert Ági néni és Smuel bácsi elválaszthatatlan volt sokunk szemében. Amikor utolsó alföldi éveikben minden este rótták - egészségügyi sétaként - a köreiket a tábor körül, mindig arra gondoltam, ha egyszer majd megnősülök, s megöregszünk a feleséggel, de jó lenne ilyen összhangban sétálni kettesben.

A Smuel bácsiról gyermekként alkotott képem egy nyári délutánon változott meg. Ültem a recepción, talán egy korcsoportvezetői megbeszélésre várva, amikor bejött a Népszabadságért, leült, elkezdett beszélgetni. Annyi poént, izgalmas dolgot mondott, amennyit talán az elmúlt évtizedek alatt sosem hallottam tőle. Ezek után egészen „jóban” lettünk.

Esti programokhoz kért tea és keksz..., megannyi találkozás az uzsonnáért menet... vagy a pizzáért vívott közelharc során váltott félszavak,... beugrik a szarvasi búcsúztatójuk délutánja, ahogy ott ülünk a személyzeti étkezdében, s nosztalgiazunk.

Kétszer Komáromba is eljutottak hoz-

zánk Smuelék. 2008-ban így írtunk lapunkban a jöveteleükről: „Néhány évvel ezelőtt, kezdő szarvasi madrich koromban adtam egy Hitközségi Híradót Ági néninek Szarvason. A nyár után postán küldtük nekik az újságot Bnei Brakba. Az elmúlt esztendő alatt lelkes olvasóinkká váltak. Lapunkat, ha ők már elolvasták, tovább adják másoknak is a Szentföldön. Hosszú ideje tervezgették, hogy egyszer eljönnek majd Komáromba, hogy megnézzék, milyen is az a Menház, amelyről oly sokat olvastak. Idén a Zsidó Kultúra Európai Napja (ZsKEN), és a nekik odaítélt Kehila-díj jó alkalmat biztosított arra, hogy vendégül lássuk a Navon házaspárt. Vendégeink meglepettették múzeumunkat és könyvtárunkat, a zsinagógát és a Wallenstein Zoltán termet, majd részt vettek a ZsKEN délutáni programjain. Kedves Ági néni és Smuel bácsi, öröm volt Önökkel Komáromban találkozni, reméljük, máskor vendégül láthatjuk Önöket a Menházban!”

Két év múlva ismét visszatértek, s valami olyat éltünk át velük, melyre sokáig emlékezünk még: „Nagy örömünkre ismét városunkba látogatott Ági és Smuel Navon az izraeli Bnei Brakból. Ági néni és Smuel bácsi 18 éven át vezette a szarvasi Lau-

der/Joint tábor kóser konyháját. Vendégeink meglepettették a felújított Menházat, melynek bejáratára a házaspár által tavaly adományozott mezüze került fel. A Schnitzer Ármín Mikromúzeum és a zsinagóga után az Európa udvarban az Auschwitz album kiállítás meglepettése következett. A város központjából utunk a Bábolna melletti Bana községbe vezetett, a katolikus plébániára, ahol 66 évvel ezelőtt a helyi lelkész megmentette az Ausztria felé tartó halálmenetből megszökött Smuel bácsi életét. Felemelő és egyben megrendítő élmény volt visszautazni a történelem vérzivataros eseményeinek helyszínére, meghallgatni, hogy azokban a sötét időkben is akadtak IGAZ emberek, mint az akkori helyi plébános Nagy Ferenc. Késő délután a közeli viszontlátás reményében köszöntünk el vendégeinktől!”

Amikor felnőttünk, s utunk Izrael felé vezetett, ha tehetjük testvéremmel benéztünk hozzájuk. Ha ez nem jött össze az idő rövidege miatt, telefonon biztos beszélgettünk. 2010-ben szüleinkkel együtt kerestük fel őket otthonukban. A késő éjszakába nyúló baráti látogatást követően nem tudtuk lebeszélni Smuel bácsit arról, hogy autójával visszavigyen minket a tengerparti szállodánkhoz. Miután sofőrünk hazatért a sikeres küldetésből, akkor árulta el Ági néni a telefonban, hogy a férje már évek óta nem szokott esténként Tel-Avivban autózni. ◀

Folytatjuk.

Katarína Vinterová: A Wilhelm család története – 1. rész

Sokáig nem tudtam eldönteni, hogy leírjam-e apám családjának történetét. Úgy gondoltam, hogy ennyi év után ez már senkit sem érdekel. Mivel az Európai Unió intézményrendszere érdeklődik a Holokauszt története iránt, meggyőztem magam, fontos, hogy emléküik fennmaradjon a jövő generációi számára.

Öt unokám közül egy sem tud semmit a Vészkorszak borzalmairól, holott az ő családjuk egy részét is közvetlenül érintette. Ezt azzal indokoltam, hogy még kicsik, nem értenék meg, a borzalmak sérülést okozhatnak nekik. Az ő koruk-

tekig gyalog jött haza a Komárom melletti Marcelházára, ahol apám unokatestvérei éltek, az Ulmann családból tízen lettek a Holokauszt áldozatai.

Apám Wilhelm Sándor 1905-ben született. 1931-ben vette feleségül Szabad-

végeztették velük, hisz a cél az volt, hogy egy zsidó se élje túl. 1943-ban sok küzdelem után egy zsidó barátjával az oroszokhoz került. Az tartotta életben, hogy vissza akart térni a családjához. Végül egy orosz fogolytáborba került Tambovba, ahol 1945-ig volt. A felesége Bözsi Komáromban volt a házukban kisfiukkal, Ivánnal és hiába várták a híreket a családfőről. 44-ben, amikor rosszabbodott a helyzet, Ivánt magához vette Szentpéteren egy keresztény család, akikkel közös borpincéje volt apámnak. A 11 éves fiúnak jó helye volt, ott megvárhatta volna a háború végét, de édesanyja félt, úgy érezte, egy gyereknek az anyja mellett a helye és visszahozta Komáromba. A városban mindenki ismerte őket és egyenesen Auschwitzba kerültek. A transzportban velük volt testvére, Lili is. Bözsi a gyerekekkel a halálraítéltek, Lili a munkaképesek közé került, de azt mondta, hogy ők egy család, összetartoznak, így átment hozzájuk. Mindketten fogták a gyerek kezét, úgy mentek a gázba. Ennek szemtanúja volt egy komáromi nő. A háború után az ő vallomása alapján nyilvánították holtá a 32 éves Bözsit, a 11 éves Ivánt és a 34 éves Lilit. Haláluk dátuma 1944. június 22. Sokat gondolok rá, hogy vajon mit érezhetett a fiatal nő, mit mondhatott a kisfiának mikor mentek a halálba. ◀

Folytatjuk.

ban, én már mindent tudtam a családkról. A nagymamát Teréziának, nagypapát Ignácnak hívták. A második világháború kitörése Komáromban érte őket, magyar zsidó családként éltek itt nyugodt körülmények között. Saját pékséggel rendelkeztek, öt fiút neveltek, akik 1900 és 1909 között születtek. A legidősebb gyerek, Gyula a pékségben dolgozott. 1939-ben a Szlovák Állam megalakulása után Komáromot Magyarországhoz csatolták. 1944-ben, mikor a deportálás elkezdődött, nagyszüleim pékségébe bejött egy régi magyar ismerősük, egy némettel. A nagymama szemelátára a nagypapát megverték, autóbátuszkolták és elhajtottak vele Győr irányába. Állítólag meg akart szökni, azért lőtték le. Nagymamát és Gyulát a komáromi erődből Auschwitzba deportálták. Tanúk szerint a munkaképteleneket azonnal a gázba küldték. Nagymamám 68 éves volt, mint én most. Kedves, szerény, dolgos asszonynak ismerték. Az ő halálának szemtanúja volt apám unokatestvérenek felesége, Ulmann Dusi, aki Izraelban ma is él. Ő Auschwitzban nehezen dolgozott, majd átkerült a terezíni táborba, ott szabadult fel. Hosszú he-

káról Ingusz nagybirtokos lányát, Bözsikét. Apám testvére, Dávid összeházasodott Inguszék másik lányával, Lilivel. Édesapámnak szülője és pincéi voltak Komárom közelében. A mozgósítás után teherautó sofőr volt a hadseregben. Lőszereket és sérülteket szállítottak. 1942-ben munkatáborba került Oroszországba, a Don mellé. A legnehezebb munkát

Kék-fehér hétköznapok

PASZTERNÁK
ANDRÁS

93. fejezet: Elizraeliesedés

(2012. október 23.)

Elemelő érzés volt tegnap este szarvasi ifjúsági vezetőnek lenni. Két amerikai táborozó, Ilanna Starr és Molly Schneider kezdeményezésére – szó szerint világszerte – táborig pólóba öltöztek kicsik és nagyok. Az első Szarvas Shirt Day összekötötte a Körös-parton, az évek hosszú során át életre-szóló élményeket szerző táborozókat a Föld megannyi pontján.

Sokat látott madrichként nem voltak nagy elvárásaim, gondoltam, egy-két hozzám hasonló megszállott, biztos magára ölti majd a gúnyját, de... Ezzel szemben tábortörténeti óráknak lehettünk szemtanúi. A piros betűs napot megelőzően Londonból, Mitzpe Jerikóból érkező első felvételek után 22-én kora reggel befutott egy-egy düsseldorfi és moszkvai fénykép. A déli órákban lassan csordogáltak a fotók, összhangban az általam is vártakkal. Talán az eltérő időzónáknak köszönhetően, délután négy órát követően beindult az áradat. Percenként kerültek fel egyéneket, kis csoportokat, táborig t-shirtben ábrázoló alkotásokat. Akadt, aki a plüssállatait vagy házi kedvencét ruházta fel az egyen kék-fehér vagy az egyre több tarka színben pompázó recepción vásárolható emléktárggyal. A munkából hazaérve le sem tudtam venni a szemem az esemény két, párhuzamosan frissülő Facebook-oldaláról. Pozsony, New York, Belgrád, Sydney, Tallin, Riga, Torontó..., hogy csak néhányat említsek a városok közül. India, Szingapúr, Mexikó, Albánia... – nőtt folyamatosan az érintett országok listája.

A képek mellett az azokra nyomott "LIKE"-ok száma is megálás nélkül gyarapodott, jelezve, a program nem merült ki a fotó elkészítésében és posztolásában. Figyelünk, figyeltünk egymásra, s együtt tudtunk örülni egy-egy újabb társunk csatlakozásának. Voltak, akik már rég nem járnak Szarvasra, voltak akiknek az előző nyár volt az első, s szép számban akadtak régi motorosok is. Az egyik legmeghatóbb pillanat az volt, amikor a nyári üdülőhely egyik helyi alkalmazottja jelent meg az "egyenruhában".

Akadat a világban több mint 150 emberke, akiknek október 22. ugyanazt jelentette, akik szenteltek legalább egy röpké pillanatot annak a helynek, amelynek nagyon sokat köszönhetünk. Minden elismerés az ötletadóknak, a táborvezetésnek, amely támogatása

nélkül bizonyára egy lokális amerikai kezdeményezés maradt volna ez a határokon, kontinenseken átívelő program. A pólónap bebizonyította "a tábor varázsa" mégsem török meg a kerítésen kívül, a kötelék meghódíthatja a virtuális teret is.

(2012. október 27.)

Az elizraeliesedés első jeleit érzem magamon másfél év kint tartózkodás után. Történt ugyanis, hogy a hét eleji, Dél-Izraelre hulló rakétaesőről (80 rakéta 24 óra alatt) már blogbejegyzést sem ír-

tam. Bezzeg, amikor megérkezésem után először szálltak át a határ felett a szomszédok "repülő ajándékai" hosszadalmas posztban merengtem az alig 100-150 km-re történő eseményeken. Hasonlóan tettem a második, harmadik alkalommal is. Billentyűzet ragadtam, amikor kedvenc szentföldi városomban, Ashkelonban élőben hallhattam a légvédelmi szirénákat, s rohamléptekben száguldottam a megerősített falú biztonsági szoba felé. Az egy-két havonta visszatérő ördögi körökről is rendre beszámoltam a Posztdok Napló virtuális oldalain.

S most semmi, nem tudok már mit írni. Az ember rápillant a hírekre, megnézi a híradót, elszörnyed egy másodpercre, s végzi tovább a dolgát. Kémiázik, bevásárol, takarít, szórakozik... Tényleg úgy van, ahogy azt sosem akartam elhinni az izraeli ismerőseimnek, itt ezzel kel s fekszik az ember. Ha minden rakétára, eldobott kőre felkapná a fejét, az hamar idegösszeomláshoz vezetne... Abszurd helyzet, ez van, sajnós! ◀

Folytatjuk.

DR. ORNA
MONDSCHIN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből Két vers, két világnézet a koronaidőben

A koronavírus, a COVID-19 meglepte a világ felét. A másik fele nem lepődött meg, szerintük a járvány gyors terjedése a határtalan globalizáció miatt történt. Antony Giddens angol szociológus írta a következőt „a globalizáció a világot átfogó társadalmi kapcsolatok erősségének növekedése, amely révén távoli helyek úgy kapcsolódnak össze egymással, hogy az egyik helyen bekövetkező eseményeket sok kilométernyi távolságban lejátszódó folyamatok befolyásolják, és viszont.”

Giddens nem beszélt vírusokról, de a történekek bebizonyították, hogy vírusokat a határok nem tudják megfékezni. XVII. századi John Donne angol író nem hallott a globalizációról, de a következő verse tükrözi, hogy mennyire érintette a mai világot:

Ájtatosságok fontos alkalmakra XVII. meditáció

Senki sem különálló sziget;
minden ember a kontinens része,
a szárazföld egy darabja;
ha egy göröngyöt mos el a tenger,
Európa lesz kevesebb,
éppúgy, mintha egy hegyfokot mosna el,
vagy barátaid házat, vagy a te birtokod;
minden halállal én leszek kevesebb,
mert egy vagyok az emberiséggel;
ezért hát sose kérdezd kiért szól a harang:
érted szól.

(Sőtér István fordítása)

A XX. század 70-es éveiben az ír származású Joe Dolan énekelte Albert Hammond és Mike Hazelwood dalát: „Tegyél szigetté illetve elhagyom szívesen az előbbi életemet és megváltozom és szigetté változok, elszakadok mindentől, ami a régi életemet jelzi. Ez az antiglobalizáció, az önmegvalósításhoz nem az összekapcsolódás fontos, hanem a szétválasztás, mindenki egyéni életet él mind egy sziget. Vigyél el a világtól, vedd el a lányokat. Vigyél el, törj el és tegyél szigetté, én a tiéd vagyok.”

A jelenlegi események szerint nehéz egyértelműen meghatározni, hogy kinek van igaza, John Donnanak vagy Joe Dolannak. Reméljük, hogy azok, akikben bízni kell: tudósok, orvosok, kutatók, politikusok, az emberiség javára fognak cselekedni.

Be vagyunk zárva otthon, sokan több időt töltenek a konyhában, mint máskor. Van, aki bonyolult recepteket próbál ki, mivel régebben nem volt idő rá. Vannak, akik szerint itt az idő a rögtönzésre, azt kell felhasználni, ami otthon van, mert nem lehet leszaladni a fűszereshez, ha valami hiányzik.

Az izraeli televízióban minden délben híres szakácsok főznek saját konyhájukban. Az egyik kedvelt szakács, Michal Ansky tanította a nézőket egy könnyű és ízletes ételre, amelyet én is kipróbáltam.

Choucroute (Elzászi-tál)

Hozzávalók: 4-5 krumpli, 4-5 virsli, 1 doboz savanyú káposzta, só, bors, köménymag, forró víz és pár kanál olaj.

Elkészítése: A krumplikat meghámozzuk, megfőzzük, leszűrjük. Felmelegítjük az olajat és megpirítjuk benne a felszeletelt virsli. Hozzá adjuk a savanyú káposztát, a krumplit és a fűszereket. Meglocsoljuk vízzel vagy alaplével (húsleves), fedő alatt kb. 20 percig főzzük. Jó étvégyat! ◀

Online közösségi programok a neten

Folytatódnak a Csodák Palotája és a JCC Budapest - Bálint Ház közös, ovisoknak és kisiskolásoknak szóló online foglalkozásai! Minden hétköznap 11:00-kor Kémcső Jenő és Spatula Sára (Barbi és Paszti) várja a kicsiket és szüleiket a monitorok elé, otthon is elvégezhető kísérletekkel és kreatív kézműves foglalkozásokkal. https://www.youtube.com/playlist?list=PLnnf_Fjtbeian0M6wLLHhoafavtd4gF70a

– JCC Budapest – Bálint Ház online közösségi programjai: <https://www.facebook.com/BalintHaz/>

– a járványhelyzet miatt idén elmaradó szarvasi tábor interneten elérhető foglalkozásai: <https://szarvas.camp/events>. ◀

„Nuuu...” – na pamiatku uja Šmuela – 1. časť

Z Bnei Braku sme dostali smutnú správu, odišiel ujo Šmuel... Po prvýkrát som sa s ním stretol v roku 1991, vzhliadal som na neho desaťročný ako na prísneho dozorca kóšerstva v tábore v Sarvaši. Pamätám sa, ako sme sa s bratom v jedno ráno vybrali k telefónnej búdkke, aby sme sa dozvedeli, čo nového doma. Stál na terase pred modlitebňou. „Podte na rannú modlitbu!” – zavolať na nás z dialky. „Len si zavoláme a ideme!” – odpovedali sme. Po telefonáte sme sa pod kríkmí odplazili späť na izbu a v nasledujúcich dňoch sme sa snažili ujovi Šmuelovi zďaleka vyhnúť.

Vynárajú sa obrazy letných dní strávených pri rieke Körös: na krik „Nuuuuu!”, keď chcel niekto vykonať niečo nevhodné v jedálni, zopár viet, ktoré sme si s nimi povedali pri stole negeves. S NIMI, pretože teta Ági a ujo Šmuel boli v našich očiach nerozluční. Keď som ich v posledných rokoch strávených v Dunajskej kotline každý večer – v rámci ich zdravotnej prechádzky – videl obchádzať tábor, vždy som si pomyslel: ak sa raz ožením a s manželkou zostarneme, ako dobre by bolo, keby sme sa takto družne prechádzali.

Obraz, ktorý som si v detstve o ujovi Šmuelovi vytvoril, sa zmenil v jedno letné popoludnie. Sedel som na recepcii, čakal som asi na nejakú poradu vedúcich skupín, keď vošiel pre noviny, sadol si a rozhovoril sa. Vypočul som si od neho toľko point a vzrušujúcich príbehov, ako doposiaľ nikdy. Od toho času sme boli celkom zadobre.

Čaj a keksy k večerným programom..., stretnutia pri odnášaní olovrantu... či úryvky slov počas boja o pizzu,... v spomienkach sa vynára popoludnie ich rozlúčky s táborom, ako sme sedeli v jedálni a spomínali.

Šmuelovci sa dvakrát dostali aj k nám do Komárna. O ich príchode sme písali v našich novinách v roku 2008 takto: „Pred niekoľkými rokmi som ako čerstvý madrich v Sarvaši odovzdal jedno z čísiel Spravodajcu tete Ági. Na jeseň sme noviny poslali do Bnei Braku poštou. Počas uplynulých rokov sa stali našimi vernými čitateľmi. Keď si naše noviny prečítajú, poskytnú ich ďalším známym vo Svätej Zemi. Návštevu Komárna plánovali už dlhý čas, chceli si pozrieť Menház, o ktorom toho toľko čítali. Tohtoročný Európsky deň židovskej kultúry a cena Kehila, ktorá im bola udelená, boli skvelou príležitosťou, aby sme u nás privítali manželov Navonovcov. Naši hostia navštívili múzeum i knižnicu, synagógu a sálu Zoltána Wallensteina, a zúčastnili sa podujatia pri príležitosti Európskeho dňa židovskej kultúry. Milá teta Ági a uja Šmuel, radi sme vás v Komárne privítali a veríme, že aj inokedy vás budeme môcť pozdraviť v Menháze!”

O dva roky sa vrátili a prežili sme s nimi čosi také, na čo budeme ešte dlho spomínať: „S radosťou sme v našom meste opäť uvítali Ági a Šmuel Navonovcov z Bnei Braku v

Izraeli. Teta Ági a ujo Šmuel dlhých 18 rokov viedli kóšer kuchyňu tábora Lauder/Joint v Savaši. Naši hostia si pozreli zrekonštruovanú budovu Menházu, na dverách ktorej bola umiestnená mezuzá, ich dar našej obce. Po návšteve Mikromúzea Ármina Schnitzera a synagógy nasledovala výstava Osviečimské album na Nádvorí Európy. Z centra mesta viedla naša cesta do maďarskej obce Bana v blízkosti Bábolny, kde sme navštívili katolícku faru, ktorej farár pred 66 rokmi zachránil život uja Šmuela, ktorý utiekol z pochodu odsúdených na smrť smerujúceho do Rakúska. Vrátiť sa na miesto smutných udalostí bolo povznášajúcim a zároveň otriasajúcim zážitkom. Vypočuli sme si, že aj v tých hrozných časoch sa našlo zopár SKUTOČNÝCH ľudí, akým bol aj miestny farár Ferenc Nagy. Neskoro popoludní sme sa s našimi hosťami rozlúčili v nádeji skorého opätovného stretnutia!” ◀

Pokračujeme.

Pokračovanie zo strany 3.

Dril po niekoľkých dňoch poriadne pohrýzol nového majiteľa nášho domu, maliara Meštera. Keď nám po 2 rokoch dom vrátili, otca komunistický režim bez riadneho procesu uväznil, ani nevieme prečo. 5 týždňov strávil vo väzení, z toho 2 týždne v najťažších podmienkach v uránových baniach v Jáchymove.

To, čo prežil on, sa prihodí len málokomu. Jedna tragédia striedala druhú, nechápem, kde bral silu prekonať všetky tie udalosti a zachovať si zdravý rozum. Nič ho nezlomilo, v každej situácii našiel východisko. Otec bol silná osobnosť, inteligentný, statočný a čestný človek. V spoločnosti sršal vtípom, doma bol skôr zamknutý. Keď mama nariekala, hovoril jej: „neboj sa drahá, ešte prídu dobré časy“.

Jeho krédom bolo nikdy sa nevzdávať.

So sestrou a rodičmi sme žili v dome, v ktorom žil otec so svojou prvou rodinou. Ivanko sa hral na tom istom dvore, na ktorom nám otec v zime robil klzisko. Bývali sme v jeho detskej izbe. Možno aj jemu otec ráno zakúrili v kúpeľni, tak ako nám, aby nám nebola zima, keď vstaneme. Nevedomovala som si to vtedy, až teraz s odstupom času lepšie vnímam súvislosti.

Otec sa dožil 91 rokov, ku koncu života sa vracal čoraz častejšie k vojnovým udalostiam a pýtal sa PREČO!? Prečo jeho drahí museli zomrieť, hoci boli nevinní. Ošúchanú fotku svojho syna nosil stále pri sebe a ukazoval ju aj cudzím ľuďom, ktorých to ani nezaujímalo. Podľa vlastného želania bol po smrti spopolnený, rovnako ako jeho drahí, ktorých spálili v peciach koncentračných táborov. Židovská obec v Komárne nebola tomuto roz-

hodnutiu naklonená, bolo to v rozpore so židovskými spôsobmi pochovávaní, ale vyhovel mu. Na hrobe má nápis:

„Tu odpočíva Wilhelm Šándor 1905–1996, ktorý do konca svojho života smútil za synkom Ivanom (1932 – 1944) a bývalou manželkou Bözsikou (1910 – 1944), ktorých fašisti umučili v Osviečime“.

Nám dcéram v závete okrem iného odkázal „...v deň Ivankových narodenín 22.12. prosím zapáľte 2 sviečky, rovnako aj v deň martýrov, ktorý býva každý rok 2. júnová nedeľa v komárňanskom židovskom cintoríne. Svojim štyrom deťom odovzdajte moje želanie, aby v tom pokračovali. Žite šťastne, až po hranicu ľudských možností. Váš milujúci otec Šani.“

Odpočívajte v pokoji, drahí moji! ◀

Katarína Vinterová
10.1.2020 v Bratislave

Lúčime sa s naším čitateľom z Budapešti

So zármutkom v srdci sme prijali správu o smrti pani Judit Kohn Gáborné z Budapešti, ktorá nás opustila po ťažkej chorobe. Bola vernou čitateľkou Spravodajcu. Často sme výtlačky novin videli v jej rukách ešte predtým, ako sme ich doma v Komárne prelistovali. S Jutkou sme sa v uplynulých desaťročiach stretávali na našich podujatiach. Naposledy sa k nám pridala pri príležitosti výletu do Budapešti v septembri minulého roka. Na svoju tetu spomína šéfredaktor András Paszternák:

Milá Jutka!

Už teraz mi chýbajú tvoje ranné telefonáty! V dobe mobilných telefónov sme hovorili každé predpoludnie. Potom okolo štvrtej a aj večer si sa spýtala, či sme z práce dorazili domov v poriadku. Aj počas posledných mesiacov – trpezlivo znášajúc pobyty v nemocnici, problémy spôsobované októbrovým úrazom a ťažkou chorobou – zostal tento tvoj zvyk nezmenený. Ak si nezavolała ty, volali sme my, a ty si nám referovala, čo bolo na raňajky, čo povedal lekár na vizite. Hovorili sme o pandémii, o obede, večeri, zaujímala si sa o to, čo sme v ten deň varili.

Dnes, v piatok 3. apríla ráno, si už nezavolała, nadržanom si odišla. Včera popoludní sme si ešte povedali zopár slov, dnes nám zostávajú iba spomienky. Vonku svieti slnko a my sme ti slúbili, že akonáhle sa vyčasí, pôjdeme sa poprechádzať do nemocničnej záhrady. Zákaz návštev nám v posledných týždňoch zabránil v plnení tohto sľubu. Počas posledných piatich mesiacov sme ťa – s výnimkou asi jedného alebo dvoch dní – s mamou a otcom na striedačku každý deň navštevovali. Predtým sme si vždy telefonicky dohodli, čo ti prinesieme. Vždy si sa na nás veľmi tešila,

čerstvým novinkám i chutným jedlám. Pri jednej z mojich posledných návštev si zašla až k dverám: „Len ťa vyprevidám!“ – povedala si, a dlho si za mnou hľadela, až kým som nezašiel za roh.

Jeden sľub sa nám splniť podarilo. Sľúbil som ti, že sa raz spoločne vyberieme do Izraela a na výlete komárňanskej obce v roku 2010 sa to aj splnilo. Precestovali sme spolu Jeruzalem, Tel-Aviv, atrakcie severnej i južnej časti krajiny, spoločne sme vyhľadali safírskych príbuzných.

Druhá vec bola len takou „drobnosťou“. V poslednom čase si nerada odchádzala z domu a ja som ti v septembri zavolał, že na druhý deň ideme na koncert. Hneď si súhlasila. V pondelok po práci som ťa vzal pod pazuchu a vybrali sme sa smerom k Hegedúsovi. Len tam si sa dozvedela, že na podujatie prídu aj moji rodičia. Pred veselým programom si nám povedala: „Niekedy treba opustiť domáce štyri steny!“ Po podujatí sme sa rozlúčili s rodinou a pomaly sme odkráčali do ulíc 13. obvodu, ktoré si tak dobre poznala.

Spomínam si, ako si sa v decembri chystala na príchod domov, s akou radosťou si bola opäť vo svojom prostredí, avšak ďalší neodkladný operačný zákrok ti

tento pobyt doma skrátil len na niekoľko dní. Spoločné spievanie Maoz tzur pri svetlách Chanuky nám zostane navždy v spomienkach.

Vďaka za všetko. Za starostlivo pripravené olovranty, za milé slová hovoriace o tvojej starostlivosti a obavách o nás. Aj za to, že si dlhé roky opatrovala babku, aj za pomoc tvojho manžela Gábora – o ktorého si sa tiež dlho starala – pri riešení našich vysokoškolských matematických zadaní.

Keď sme boli u teba, vždy si nám chcela dať niečo na cestu a domov. Často sme ti hovorili, že nabudúce si vezmeme. Už niet nabudúce!

Keď som bol malý, často som sťahoval obočie, keď si ma nazvala Malým Andrášom. Ako dobre by mi toto pomenovanie teraz padlo! Stráž nás aj z neba, máme ťa veľmi radi! ◀

tvoj synovec

Andris

Katarína Vinterová: Rodinná kronika Wilheimovci – 3. časť

Dlho som zvažovala, či napísať príbeh otcovej rodiny, veď koho to už zaujíma po toľkých rokoch. Je chvályhodné, že inštitúcia Európskej únie sa zaujíma o osudy rodín, ktoré boli postihnuté holokaustom. Nakoniec som sa rozhodla, že treba, aby sa osudy rodiny zachovali hlavne pre budúce generácie. Ani jedno z mojich piatich vnúčat nevie nič o hrôzach holokaustu, ani to, že sa bezprostredne týkali časti ich rodiny. Odkladám to s odôvodnením, že sú na to ešte malí, nepochopia to a možno ich to zraní. Ja som v ich veku vedela o rodine už všetko. Tak poďme na to.

Môj otec Šani veľmi ťažko znášal stratu blízkych, ale prekonal to, založil si novú rodinu. V roku 1949 sa oženil s mojou mamou Margitou, ktorá bola kresťanka a cez vojnu pomáhala zachrániť jednu židovskú rodinu. V roku 1990 ju za to

izraelská organizácia Yad Vashem vyznamenala medailou Spravodliví medzi národmi. Otcova prvá rodina to šťastie žiaľ nemala. Nikto ich nezachránil.

Otec veľmi túžil mať zasa syna, narodili sa však dve dcéry. Hneď nás dal pokrstiť,

aby sme mali nejaký papier, ktorý by nám pomohol prežiť, keby sa niečo podobné zopakovalo. Aby toho nebolo málo, hneď v roku 1948 mu v Československu, kam sa Komárno opäť začlenilo, zobrali komunisti pri znárodňovaní celý majetok, 4 ha viníc, aj vínnu pivnicu v Komárne. V roku 1949 sa moji rodičia chceli spolu s otcovými bratmi vystahovať do Izraelu, ale práve sa narodila moja sestra, tak tu uviazli, a neskôr sa už vystahovať nedalo. V roku 1952 nás vyhnali pri „akcii B“ z vlastného domu v Komárne, ktorý prideliť komunistickému umelcovi. Ja som mala vtedy 6 mesiacov, sestra Marika 2,5 roka. Otcov vlčíak Dril zostal v dome, lebo sme sa narýchlo sťahovali do bytu v Nových Zámkoch, ktorý otec zohnal.

Pokračovanie na strane 4.

Komunitná mozaika

– fotografie z minulosti našej obce –

► Na budúci rok v Jeruzaleme! 2010, alebo keď sa zo sna stáva skutočnosť – Dlhšie než pol roka sme organizovali, písali a rozprávali o tom... a nakoniec sa to splnilo. 14. apríla 2010, na úsvite stál malý autobus pred Menházom, čo bolo signálom toho, že teraz sa stáva realitou najväčšie podujatie našej ŽNO, náš vzdelávací program roku 2010. Na letisku v Budapešti sa k účastníkom z Komárna a Dunajskej Stredy pripojili aj priatelia z Gyóru, Budapešti a Debrecína. Po bezpečnostnej kontrole izraelskej leteckej spoločnosti El-Al sme v tranzite čakali na prilet lietadla s Dávidovou hviezdou, ktoré nás dopraví do Svätej zeme. Z 22 člennej skupiny mnohí išli do Izraelu prvýkrát... Vlny na Stredozemnom mori nám signalizovali, že sa blížíme a zanedlho pristaneme na letisku Ben Guriona...

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno
alebo
IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Nástenka

krátke správy

Vydávanie Spravodajcu, Klub šalom a ŽNO v Komárne podporili: Peter Boček (Košice), dr. János Körtvélyesi (Komárno) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

Pred sviatkom Pesach boli všetkým našim súvercom včas doručené macesy, múka a víno, ktoré umožnili dôstojne osláviť sviatok v kruhu rodiny.

Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike zaslal našej obci rúška, ktoré sme doručili našim členom. Ďakujeme.

Oslavujeme

Deň pred ukončením Britského mandátu (14. mája 1948) bola vyhlásená nezávislosť Štátu Izrael. Druhý deň na to armády piatich arabských štátov napadli Izrael, a rozpúťali tak Prvú arabsko-izraelskú vojnu. Izrael oslavuje 72. výročie nezávislosti. Mazel Tov! ◀

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, **založené** v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Judit Haas, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), tlač: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.:/fax: 00421/35/7725-355. **Regisračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Periodikum je nepredajné.

„Nuuu...” – na pamiatku uja Šmuela

► Z Bnei Braku sme dostali smutnú správu, odišiel ujo Šmuel... Po prvýkrát som sa s ním stretol v roku 1991, vzhladal som na neho desaťročný ako na prísneho dozorcú kóšerstva v tábore v Sarvaši. Pamätám sa, ako sme sa s bratom v jedno ráno vybrali k telefónnej búdkke, aby sme sa dozvedeli, čo nového doma. Stál na terase pred modlitebňou. „Podte na rannú modlitbu!” – zavolať na nás z dialky. (strana 4.)

Oznámenie

P očas trvania pandémie koronavírusu sú naše programy pozastavené. Akonáhle sa situácia zlepší, opäť svoju činnosť obnovíme. O tomto budeme našich čitateľov informovať aj na stránkach našich novín. Želáme každému dobré zdravie! ◀

Možnosti vzdelávania a spoločné podujatia na internete

Štyri semestre vzdelávacieho programu Židovskej náboženskej obce v Komárne pod názvom Machar si môžete pozrieť v slovenskom i maďarskom jazyku na našej webovej stránke: <https://kehreg.com/machar/> (heslo: menhaz).

Ďalšie slovenské príspevky a materiály nájdete prostredníctvom facebookovej stránky Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike: <https://www.facebook.com/zidianaslovensku/>.

Vzdelávacie materiály v maďarskom jazyku ponúka Zväz židovských náboženských obcí v Maďarsku: <https://www.facebook.com/mazsihisz/>.

Kultúrne témy na stránke Maďarského židovského múzea a archívu: <https://www.facebook.com/mzsmi/>. ◀

Klub šalom online

Židovská náboženská obec v Komárne plánuje v máji zorganizovať online stretnutie Klubu šalom, na ktoré očakávame každého záujemcu. Presný program stretnutia uverejníme na našich online stránkach.

Webová stránka: www.menhaz.sk.

Facebook: <https://www.facebook.com/menhaz.sk/>. ◀

Myšlienky redaktora

Tieto myšlienky píšem v pondelok 6. apríla. Včera napoludnie sme na poslednej ceste odprevadili našu milovanú tetu na budapeštiansky cintorín v

ANDRÁS PASZTERNÁK

ulici Kozma (naše slová na rozlúčku si môžete prečítať na 3. strane našich novín). Na tvárach hístky prítomných rúška, na rukách gumené rukavice, všade okolo nás pandémia, niet utešujúcich objatí, matka a deti, príbuzní a priatelia ďaleko od seba. Rozlúčka je takto ešte bolestivejšia. O dva dni privítame sviatok Pesach. Inokedy o tomto čase už horúčkovo pripravujeme sálu Zoltána Wallensteina na spoločnú séderovú večeru. Tradičia, ktorú sme oživilí len pred pár rokmi, sa naruší. Pekná, zrekonštruovaná a útulná miestnosť zostane v tomto roku prázdna. Neporozprávame si príbeh oslobodenia, nepochutíme si spoločne na macese, po ktorom by nasledovala chutná kóšer večera. Sledujeme správy, snažíme sa porozumieť a pochopiť nekonečný sled tragédií, ktoré postihujú celý svet. Nezostáva nám nič iné ako našim predkom, ktorým dodávalo nádej oslobodenie spod jarma otroctva, veriť, že v budove Menházu sa čoskoro opäť môžeme stretnúť aj osobne! ◀

